

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

01

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

טו א וידבר יהוה אל משה
 לאמר: ב דבר אל בני ישראל
 ואמרת אליהם כי תבאו אל
 ארץ מושבותיכם אשר נתן
 לכם: ג ועשיתם אשה ליהוה
 עלה אוזבה לפלא נדר או
 בנדבה או במעדיכם לעשות
 ריח ניחח ליהוה מן הבקר או
 מן הצאן: ד והקריב המקריב
 קרבנו ליהוה מנחה סלת
 עשרון כלול ברבעית והיון

שמן

טו (א) דער עוויגע רעדעטע
 מיט משה אונד
 שפראך: (ב) רעדע מיט דען
 קינדערן ישראל'ז אונד זאגע
 איהנען: ווען איהר אין דאז
 לאנד אייערער זואהונג
 קאמט, דאז איך איין איינע
 געבען ווילל: (ג) אונד וואללט
 דעם עוויגען צו עהרען, איין
 פייאר אפפער ברויגען, עז
 זיין איין נאנצען אפפער,
 אדער איין מאל אפפער,
 צום בעזאנדערן געליכדע,
 אדער אלז פרייאווילליגע
 גאבע, אדער אויך איין פעזט
 אפפער: אום דעם עוויגען
 צו עהרען, פאן רינדפיה
 אדער פאם קליינעפיה,
 זיינען אנגענעהמען גערוך
 אויפשטיגען צו לאסען:
 (ד) זא זאלל דעריעניגע,

וועלכער איין זאלבען אפפער דעם עוויגען צו עהרען דארבריינגט: אויך איין מעהל
 אפפער, נעמליך איין צעהנטהייל פיינען מעהלו, מיט איינעם פירטעל הין אעל
 איינגעריהרט

תרגום אונקלוס

רש"י

טו (א) ומליל יי עם משה למיטר:
 (ב) מליל עם בני ישראל
 ומיטר להון ארי תעלון לארע
 מותבניכון די אנא יהיב קצון:
 (ג) ותעבדון קרבנא קדם יי עלתא
 או נבסת קודשוא לאפרושא נדרא
 או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תוריאו
 מן ענא: (ד) והקריב המקריב קרבנו ליהוה מנחה סלתא עשרונא דפילא
 ברבעית הינא

או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תוריאו
 מן ענא: (ד) והקריב המקריב קרבנו ליהוה מנחה סלתא עשרונא דפילא
 ברבעית הינא

טו (ג) ועשיתם אשה, און זה טווי לא כשתעלו על לבבכם לעשות אשה לה' בארץ מושבותיכם:
 או זוכה, שלמים: לפלא, לשון הפרשה והבדלה: וכן והפלה ה' (שמות ט' ד'), אף שהיא
 בה' א' איתיות אה' ו' מתחלפות: או במעדיכם, או כשתעשו האשה לחובת מועדיכם שבויתכם
 לעשות במועד: (ד) והקריב וגו', או תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה כמ"ג בסמוך: מנחה
 סלת

איינגעריהרט, דאצו ברינגן:
 (ה) אויך וויין צום טראנק
 אפפער איין פירטערל הין,
 צו יעקעם גאנצענאפפער
 אדער מאהל אפפער: נעמליך
 אויף יעדען לאם: (ו) ווירד
 אבער איין ווידער דארט
 געבראכט, זא ווירד צום
 מעהל אפפער גענאממען,
 צוויי צעהנטייל פיינען
 מעהל: איינגעריהרט מיט
 איינעם דריטטהייל הין אעל:
 (ז) נעכט איינעם דריטטעל
 הין וויין צום טראנק אפפער:
 זאלל דינען אין ליבליכען גע-
 רוך, דעם עוויגן צו עהרען,
 אויפשטייגען: (ח) ברינגט
 דוא אבער איין יונגען רינד
 צום גאנצענאפפער, אדער
 צום מעהל אפפער: אלו

שמן: ה ויין לנסך רביעית ההין
 תעשה עלהעלה או לזבח
 לכבשהאחד: ו אולאיל תעשה
 מנחה סלת שני עשרנים
 בלולה בשמן שלשית ההין
 ויין לנסך שלשית ההין
 והקריב ריחניח ליהוה
 וכי תעשה בן בקר עלה או
 זבח לפלאגדר או שלמים
 ליהוה: ט והקריב על בן הבקר
 מנחה סלת שלשה עשרנים
 בלול

אין בעזאנדער געליכדע אדער פריידענאפפער, דעם עוויגען צו עהרען: (ט) זא
 ברינגט מאן צום יונגען רינדע אין מעהל אפפער פאן דרייא צעהנטהייל פיינען מעהל:
 איינגעריהרט

רשי

תרגום אונקלוס

גסכים ומנחה לכל בהמה המנח' כליל והשמן
 ככלל בתוכה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת
 סוכה: (ה) לכבש האחד על כל האמור
 למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל
 היין: (ו) או לאיל ואם איל הוא ורבותיו
 דרשו או לרבות את הפלגס לכסכי איל:
 אשה

משחא: (ס) וחמרא לנסבא רבעות
 הינא תעבד עלהעלתא או לנסבא
 קודשיא לאמרא חד: (ז) או לזכרא
 תעבד מנחתא סלתא תריין עשרונין
 דפילא במשח תלתת הינא:
 (ח) וחמרא לנסבא תלתת הינא תקרב
 לאתקבלא ברענא קדם יי:
 (ט) וארי תעבד ברתורי עלתא או נכסת
 קודשיא קדם יי: (ט) ויקרב על ברתורי
 מנחתא סלתא תלתא עשרונין

באור

סלח וגו' בלול וגו', השמן ככלל עם הסלת וכלו כליל על המנח: (ה) ויין לנסך, היין אינו
 נתון על האש רק זופכין אותו לספלי' שעל המנח קניעין ומשם יורד לשימין והם נקבים שמנח
 יורדים עד הקרקע וגם בקרקע ענמה בעומק: על העלה, בשביל העלה: או לזבח, או בשביל
 זבח השלמים: לכבש האחד, אם הקרבן הוא כבש, וסודר על כל האמור בפסוק שלפניו על
 המנחה ועל השמן ועל היין: (ו) או לאיל, או אם הקרבן יהי' איל תהיה מנחתו שני עשרונים

שלה לך טו

תרגום אשכנזי פו

בְּרוּל בַּשָּׁמֶן חֲצִי הַהֵיזֵן : י וַיֵּין
 הַתְּקָרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הַהֵיזֵן אִשָּׁה
 רִיחַ הַנִּיחֹחַ לִיהוָה : יא בְּכַהֲיַעֲשֶׂה
 לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאֵיל הָאֶחָד
 אוֹ לְשֵׁה בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעֵזִים :
 יב בְּמוֹסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ בְּכַהֲ
 תַעֲשֶׂוּ לְאֶחָד בְּמוֹסַפְרָם : יג כֹּל
 הָאֲזֹרָח יַעֲשֶׂה כְּכַהֲ אֶת־אֱלֹהֵי
 לַהֲקָרִיב אִשָּׁה רִיחַ הַנִּיחֹחַ לִיהוָה :
 יד וְכִי־יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־
 כְּתוּבְכֶם

אוינגעריהרט מיט אוינעם
 האלבען הין אעל : (י) נעכט
 אוינעם האלבען הין וויין צום
 טראנקאפפער : וייא עו איין
 פייאראפפער ליבליכעו גע-
 רוכו דעם עוויגען צו עהרען :
 (יא) אלוא ואלל געשעהען
 בייא יעדעם אכוען, ווידער :
 אדער שאף פאן לאמערן
 אדער ציגען : (יב) נאך אג-
 צאהל דער שטיקע, דיא
 איהר דארבריינגט : מוס
 אוינעם יעדען דאן פער-
 ארדנעטע רוינצוגעפייגט
 ווערדען : (יג) יעדער איינ-
 היימישע, דער דעם עוויגען
 צו עהרען, איין פייאראפפער
 ליבליכעו גערוכו דארבריינגען
 אונד ווען איין פרעמדער
 אדער

וילל : האט זיך נאך דיוער פארשריפט צוריסטען : (יד) אונד ווען איין פרעמדער זיך בייא אייך נידערלאסט ,

תרגום אונקלוס

רש"י

הפילא במשח פלגות הינא : (י) וחקרא
 תקרב לנסכא פלגות הינא קורבן
 דמתקבל פרענא קדם יי : (יא) כדון
 יתעבר לתקרא חר או לדקרא חר או
 לאומר באמריא או בעינא : (יב) כמנין
 די תעברון כדון תעברון לתר
 כמנינהון : (יג) כל ציבא יעביד כדון יתאילין לקרא קורבן דמתקבל
 כדענא קדם יי : (יד) נארידתגיר עמכון גירא או די

(י) אשה ריח • אינו מוסב אלא על המנחה
 והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש :
 (יא) או לשה וגו' • בין שהיא בכבש • בין
 שהיא בעזים כבש ושה קרוים בתוך שנתם איל
 בן שלשה עשר חדש ויום אחד : (יב) כמספר
 אשר תעשו • כמספר הבהמות אשר תקריבו
 לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם •
 כמספרם

באור

ויון שלישית ההין : (י) אשה ריח ניחח, אינו מוסב אלא על המנחה והשמן, אבל היין אינו אשה
 שאינו נתן על האש : (יא) או לשה וגו', בין שהיא בכבשים בין שהיא בעזים, כבש ושה קרוים
 בתוך שנתם, איל בן שלשה עשר חדש ויום אחד : (יב) כמספר אשר תעשו, כמספר הבהמות
 אשר תקריבו ככה תעשו לכל אחד מהם נסכים : כמספרם של בהמות מספרם של נסכים ,
 (יג) כיון כזה לכאור תיבת כמספר' שהיה לכאורה מיותרת, ואמר כמספרם של בהמות כך
 מספר הנסכים, שאלו הי' אומר ככה תעשו לאחד לבד היה במשמע לכל אחת מהבהמות יעשה
 נסכים כמספר כל הבהמות כלם, לכך הוסיף באור לאמר שנספר הבהמות ומספר הנסכים
 שיה, ומעתה אין עוד מקום לטעות : (יד) כל האורח יעשה וגו', פירושו כל האורח אשר יקריב
 ריח

תרגום אשכנזי

שלה לך מו

בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵיכֶם וְעָשָׂה
אִשָּׁה רִיחַנִיתָח לַיהוָה כְּאִשֶּׁר
תַּעֲשׂוּ בְּנֵי יַעֲשָׂה: טו הַקְהֵל הַקָּה
אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר הַקָּה
עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם כְּכֶם כְּגֵר יִהְיֶה
לִפְנֵי יְהוָה: טז תוֹרַה אֶחָת
וּמִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וּלְגֵר
הַגֵּר אִתְּכֶם: פ שׁוֹ

אָדער בייא אייערן נאכקאמ=
מען זיך אונטער אייך אויף=
האַלט, אונד דעם עוויגען צו
עהרען, איין פֿייראַפֿפֿער
ליכליכען גערוכז דאַרבריינגען
ווילל: זאָ מוס ער עז עכען
זאָ מאַכען, וויא איהר:
(טו) אייך פֿערוואַמלונג דען
פֿאַלקען! איזט איינער לויא
געזעטץ פֿאַרגעשריבען, פֿיר
אייך אונד פֿיר דען פֿרעמדען,
דער זיך נידערלאַסט: איינע
עוויגע זאַטצונג זייא דויען
אייערן נאכקאממען, דאָס
איהר אונד דער פֿרעמדע
פֿאַר דעם עוויגען גלייך זייד:
(טז) איינער לויא לעהרע
אונד איינער לויא רעכט
דאָכט איהר אונד דער
פֿרעמדע: דער בייא אייך

וְיִדְבַר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יח דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֱלֹהִים בְּנֵאֲפֶקֶם אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר

וואָהנט: (יז) דער עוויגע רעדעטע מיט משה אונד שפראך: (יח) רעדע מיט זיך
קינדערן ישראל'ז אונד זאגע איהנען: ווען איהר אין דאָן לאַנד קאָממט, דאָהן

רש"י

תרגום אונקלוס

בְּיַכּוֹן לְדַרְיִכּוֹן וְיַעֲבַד קוֹרְבָן
דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי בְּמֵא דַח
תַּעֲבָדוֹן בְּנֵי יַעֲבַד: (טו) קַהֵּלָא קִישָׁא
חַד לְכוֹן וּלְגִיזְרִיא דִּיתְגִּירוֹן קָדָם עֵלְמָא
לְדַרְיִכּוֹן בְּתַכּוֹן בְּגִיזְרִיא יְחִי קָדָם יי:
(טז) אֲוִרִיתָא חֲדָא וְהִיקָא חֲדָא יְחִי לְכוֹן וּלְגִיזְרִיא דִּיתְגִּירוֹן עֵטְכּוֹן: (יז) וְטַלִּיל
יי עִם מִשָּׁה קְטִימָר: (יח) מַלְלִיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימָר לְחוֹן בְּמִיעֵלְכוֹן
לְאַרְעָא דִּי אָנָּא

כאמפרס אל בהמות מספר' של נמכיס:
(טו) ככס כגר. כמותכס כן גרוכן דרך
לשון עברית כגון ה' כארץ מזרים כן ארץ
מזרים כמוני כמוך (מלכיס ח' כ"ג) כעמי
כעמך: (יח) בבואכם אל הארץ משיכה
שואה זו מכל ביאות שנתור' שכולן כאמר כי
תבוא כי
(טז) אוריתא חדא והיקא חדא יחי לכון ולגזריא דיתגירון עטכון: (יז) וטליל
יי עם משה קטימר: (יח) מליל עם בני ישראל ותימר לחון במיעלכון
לארעא די אנא

באור

דִּיחַ נִיחַח לֵה' יַעֲשֶׂה כִכָּה אֶת אֱלֹהֵי, וְכֵן מִתּוֹרַגְס בְּל"א: (יד) וְכִי יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר, בֵּין שְׁתֵּי
אִתְּכֶם הַיּוֹם: או אֲשֶׁר בְּחוֹכְכֶם לְדַרְחֵיכֶם, או כְּשִׁיחֵי' בְּחוֹכְכֶם לְדוֹרוֹת הַבָּאִי: וְעָשָׂה אִשָּׁה,
וְרַחֵם לַעֲשׂוֹת או יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׂנִיתִי אִתְּכֶם: (טו) הַקְהֵל, הַרְאָב־עַ כְּתַב שֶׁהָאֵל הָיָא הָאֵל
הַיְדִיעָה, כִּי לְדַעְתּוֹ אֵין סִימָן קְרִיאה בְּלֵה' ק' אֲבַל הַרְדֵּק כ' שֶׁהָיָא לְקְרִיאה, כְּמוֹ הַדּוֹר אִתְּ
(יח) (יח) ב' ל"א), וְכֵן מִתּוֹרַגְס בְּל"א: כְּכֶם כְּגֵר, כְּפִילַת הַכ"ף שֶׁרַחַה עַל הַשּׁוֹ מִשְׁנֵי כַדָּדִים,
הַרְאָב־עַן כְּשֵׁנִי, וְהַשְׁנֵי כְּרַאשׁוֹן וְכֵן כֵּאֵן אִתְּס כְּגֵר וְגַר כְּכֶם: לִפְנֵי ה', בְּעִיבֵי הַסַּס
בְּאֲבַלְכֶם

שלה כך טו

תרגום אשכנזי פז

אשר אני מביא אתכם שמה :
יט והיה באכלכם מלחם הארץ
תרימו תרומה ליהוה : כ ראשית
ערסתכם חלה תרימו תרומה
כא בתרומת גרן כן תרימו אתה :
כא מראשית ערסתיכם תתנו
ליהוה תרומה קדושתיכם : ס

דאין איך איך ברינגען
ווילל : (יט) אונד עסט פאן
דעם בראדע דעו לאנדעו :
זא מיסט איהר דעם עויגען
איינע דעבע ברינגען :
(כ) נעמליך ארץ אייערעו
טייגעו ערוטלינג זאללט איהר
אין שטיק שפייזעטיג צור
העבע ברינגען : וויא דיה
דעבע פאן דער שיינע ,
זא זאלל אויך דווע געבראכט
ווערדען : (כא) פאן אייערו
טייגעו ערוטלינג מיסט איהר

וכי

זא אללען צייטען דעם עויגען איינע העבע ברינגען : ווען

תרגום אונקלוס

רש"י

טעיל יתבון לתמן : (יט) ויהי
במיכלכוז מלחמא דארעא תפרשון
אפרשותא קדם יי : (כ) ריש אצותכוז
חלתא תפרשון אפרשותא פמא
דמפרשין טראידרא בן תפרשון
יתה : (כא) מריש אצותכוז תתנון
קדם יי אפרשותא לדחיכוז :

תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך
באחת מהן שאינה אלא לאחד ירושה וישנה
אף כלין כך אכלו זה נאמר זה בנאכס משכנסו
זה ואכלו מלחמה נתחייבו בחל' : (כ) ראשית
עריסותיכם * כשתלושו כדי עיסותיכם שאתם
רגילין ללוש במדבר וכמה היא וימדו בשומר
עומר לנגלת (ושיערו מ"ג בי"ו וחומש בי"ה)
תרימו מראשיתם כלומר קודם שתאכלו ממנה
חלה אחת תרימו תרומה לשם ה' : חלה *
טורט"ל בלע"ז (וכראה שג"ל טורט בל"א
ברעטבל. או קוכן) : כתרומת גורן * שלא
נאמר, זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אבל חכמים כתבו שיעור לבעל
הבית אחד מעשרים וארבע ולגתתום אחד ממ"ס : (כא) מראשית עריסותיכם * למה
נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שנעיסות תלמוד לומר מראשית
מקנתה ולא כולה : תתנו לה' תרומה * לפי שלא שמענו

וארי

באור

(יט) באכלכם מלחם, כשתרטו לאכול תרימו קודם לכן תרומה לה' : אכלכם, הנפרד
אכול מקור מבנין הקל וככתיב תמיד הפ"א בק"ח כמו ומשטר"ו את
(דברי' ז' ח'), וביום פקדי (שמות ל"ב ל'), על
ט"ו (ב), ולפי שכתיב המקור הם מן פקוד ולא מן פקוד לכן הק"ח תנועה קלה היא,
והפ"א שאחריה הוא נע בראיות רפיון בג"ל כפ"ת שאחריו, חן מכנויי הטובח
לזכר וכוותים לזו"כ אזי הפ"א בשו"א והע"ן בקמ"ן שלא יהיו שני שוא"ן נעים דנופים, לכן
כתפכו התנועות, שהפ"א בשו"א והע"ן בק"ח : (כ) ערסתכם, נקב : חלה, יתכן שרשו
חלל והדגש שורה על תסרון אות הכפל והה"ח לנקבה, וגם אפשר שהיא מנחי ל"ה וה"א שרשית
נפלה וה"א הכתובה היא לנקבה, והדגש למיון שהיא ממקל השמות הקבדים והראוי בתשלומן
חלקה ע"מ בקשה, ובפניכו' תשתכ' הה"א לתי' והקמ"ן לפת"ח חלת מנה, כש בקשת :
בחרומה גרן, שהיא ראשית דנקב, אף זו מראשית
ערסתיכם, ויתכן שהיה הכונה על הנתינה שהי' לכהן כמו תרומה, כי צפ' מתנת כהונה
לא

כב וְכִי תִשְׁגוּ וְרָא תַעֲשׂוּ אֶת
 כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה: כג אֶת כָּל-
 אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיַד-
 מֹשֶׁה מִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 וְהִלַּאתָ לְדֹרֹתֵיכֶם: כד וְהָיָה אִם
 מְעִינֵי הָעֵדָה נַעֲשִׂיתָ לְשִׁגְיָהּ

(כב) ווען איהר אויז אירטום
 (אייז הויפט ערברעכען בע-
 געהט), אונד ווירד אללע
 דייע געכאטע האנדעלט:
 וועלכע דער עוויגע צו משה
 גערעדט האט: (כג) עו בע-
 טריפט נעמליך איבערהויפט
 אללעו, וואו דער עוויגע אייך
 דורך משה געכאטען: פאן
 דעם טאגע אן, דא דער
 עוויגע זאלכעו געכאטהען,
 אונד איך דער פאלגע,
 ביי א אייערן נאכקאטמען:
 (כד) זא זאלל עו פאלגענדער
 געשטאלט געהאלטען זיין, איזט
 זאלכעו דען אויגען
 דער געמיינע אויז אירטהום
 ווידערפאהרען:

ועשו

ועשו זא זאלל עו פאלגענדער געשטאלט געהאלטען זיין, איזט זאלכעו דען אויגען דער געמיינע אויז אירטהום ווידערפאהרען:

ר ש י

תרגום אונקלוס

(כב) וְאֲרִי תִשְׁתַּלֵּוּן וְקָא תַעֲבֵרוּן יַת
 כָּל פְּקוּדֵי אֱלֹהֵי דִי מַלְיִל יִי עִם
 מֹשֶׁה: (כג) יַת כָּל דִּי פְקִיד יִי
 לְוַתְּכוּן בְּיַד דְּמֹשֶׁה טָן יִזְטָא דִּי פְקִיד
 יִי וְלִהְלֵא לְהַרְיִבוּן: (כד) וְיִהְיֵי אִם מְעִינֵי
 כְּנִשְׂתָא אֲתַעֲבִידַת קְשִׁלוֹ וְיַעֲבֵרוּן

שיעור לחלה כאמר תתנו שיהא בה כדי כתיב:
 (כב) וכי תשגו ולא תעשו. ע"א היתה בכלל
 כל המצות שהצבור מביאין עליה פר והרי
 הכתוב הוציאה כאן מכללן לידק צפר לעולה
 ושעיר לחטאת: וכי תשגו וגומר. בע"א הכתוב
 מדבר או אינו אלא באחת מכל המצות תלמוד
 לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא
 ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק
 עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק
 בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואי זו ע"א:
 אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי

שמענו: (כג) את כל אשר טוה וגומר. מגיד שכל המודה בע"א ככופר בכל התורה כולה
 ובכל מה שנתכבאו הכביאים שכאמר למן היום אשר טוה ה' והלאה: (כד) אם מעיני העדה
 נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו עלידי שנג כגון שנגו והודו על אחת

ין

באור

לא כאמר שם מחנת חלה רק תרומה ובא ולמד כאן שגם חלה תנתן לכהן כתרומה: (כב) וכי
 תשגו, כבר כאמר פרשת העלם דבר בויקרא שהצבור מביאין פר, לא שגא ולמד כאן על שגגת
 ע"ז שביאין פר לעולה ושעיר עזים לחטאת, לפי שגם כאמר על שגגת שאר עבירה שהיא נכרת
 לכן הוא אומר אחת מכל מצות ה', וכאן הוא אומר את כל המצות האלה היו אומר זה שגגת ע"ז
 שע"י שגגתה, יזא מכלל כל המצות אחר שיסוד השם ב"ה הוא עקר ויסוד לכלם, וכן אחז"ל
 המודה בע"ז ככופר בכל התורה כלה, כך למדו חז"ל בספרי ובהקדושות (דף ט' ע"א) ויהיה
 שער הכתוב כן, וכי תשגו (שגגת ע"ז) ולא תעשו (ועי' לא תעשו דבר) מכל מצות ה', כי
 המודה בה כבר בטול אצלו כל מה שגוה השם הכבוד, ופי' כל המצות שזם מצוה, כמו ודורשי
 ה' לא יסמרו כל טוב (תהלים ל"ד) שזם טוב, וכן מתורגם בל"א: (כג) את כל אשר צוה וגו',
 הוא תוספת באור על הכתיב שלמעלה: מן היום אשר צוה ה' והלאה, כל המצות כגן נכטו
 אחר

שלה לך טו

תרגום אשכנזי פח

ועשו כל העדה פר בן בקר
אחד לעלה לריה ניהח ליהוה
ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר
עזים אחד לחמת: כה וכפר
הביהן על כל עדת בני ישראל
ונסלח להם כי שגגה הוא והם
הביאו את קרבנם אשה ליהוה

חסר א וחטאתם

וא ברנגט דיא גאנצע גע-
מיינע איין יונגעו רינד צום
גאנצענאפפער, צום ליכליכען
גערוכע, דעם עוויגען צו
עהרען, נעכט דעם ראצו
געהאָריגען מעהל אונד
טראַנקאָפּפּער, נאָך פּאַר-
שריפּט: אונד איין ציגענבאָק
צום זינדענאָפּפּער: (כה) דער
פּריזטער פּערוואַרנט דיא
גאנצע געמיינע דער קינדער
ישׂראל'ן, וואָמיט איהנען
פּערגעבען זיין זאָלל: דען

עו איזט איין אירטהום, אונד זיא האָבען וועגן דיזעו אירטהומו, דעם עוויגן צו עהרען,
איהר

תרגום אונקלוס

ר ש"י

ויעברון כל פנשתא תור בר תורי
חד לעלתא לאתקבלא ברענא קדם
יי וסנחתייה ונספיה בך חו וצפיר בר
עזי חד לחטאתא: (כה) ויכפר בהנא
על כל פנשתא רבני ישׂראל וישתבק
להון ארי שלותא היא ואיגון איתיו
יתקורבנהון קורבנא קדם יי

מן העבודות שהיא מותרת לעבוד ע"א בכך:
לחטת. חסר אל"ף שאינו כשאר חטאות שכל
חטאות שנתורה הנאות עם עולה החטאת
קודמת לעולה שנאמר ואת השני יעשה עולה חו
עולה קודמת לחטאת: (כה) הניאו את קרבנ'
לפני ה' זה האומר בפרשה הוא פר העולה
שנאמר אשה לה': וחטאתם זה השעיר:
חטאת

וחובתהון

באור

אחר אנכי ולא יהי' לך כי הם ראשונות. (הרשב"ם), אבל באמת קתם נצטוו קודם מתן תורה,
וכן הוא בהוריות (דף ס' ע"ב) והאמר מר עשר מכות נצטוו ישׂראל במרה וכו' ע"ש, אמנם לפי
פשוטו יהיה שעור הכתוב כך מן היום אשר נזה ה' (הוא היום אשר נזה הפרשה הזאת) והלאה
לדורותיכם והוא שב על תחלת הכתוב שלפניו וכי תשגו, כאלו אמר וכי תשגו מהיום ההוא
והלאה לדורותיכם, ולא תעשו את כל המצות האלה, למה שיהי' המצוה הזאת נוכחת לדורו,
כמו בפרשת חלה הקודמת שנה לנהוג כן לדורות וכן במטות רבות, וכן מתורגם כל"א: (כד)
והיה אם מעיני העדה, שגגו כל העדה והורו על אחת מהעבודות שהיא מותרת לעבוד ע"א
בכך, ודעת הרמב"ן לפרש הענין הזה על פי פשוטו שהוא קרבן הכופר לכל התורה בשוגג
כגון ההולך ונדבק לחטת מן האומות לעשות כהם ולא ירצה להיות בכלל ישׂראל כלל, ויהי' כל
זה בשוגג כגון שיהיה ביחיד כתיטוק שנשנה לבין הכותים, ובקהל כגון שיחשבו שכבר עבר זמן
התורה ולא היתה לדורות עולם, או שיאמרו כמו שזכר בספרי מפני מה אמר המקום לא שנעשה
ונטל שכר לנו לא עושין ולא ניטלין שכר כענין שהיו ישׂראל אומרים ושאלים את יתקאל שנאמר
ויבאו אי אנשים מוקבי ישׂראל וישבו לפני יתקאל י"ג כ"ד), אמרו לו רבינו יתקאל הרי עבד
שמכרו רבו לא יבא מראשותינו, או שיסכסכו את התורה וכבר אירע לנו כן בעונותינו כי בימי
מלכי ישׂראל הרשעים, כגון ירבעם שסכסכו רוב העם התורה והמצות לגמרי וכבר בא כן בספר
עזרא באנשי בית שני, ע"כ: לחטה, חסר א' שאינו כשאר חטאות שנתורה הנאות עם עולה
החטאות קודמת לעולות, שנאמר ואת השני יעשה עולה חו עולה קודמת לחטאת. (רש"י), וכן
הוא

איהר פייארפפער , וויא
אויך איהר זינדענאפפער
דארגעבראכט : (כו) דער
גאנצען געמיינע זא וואהל ,
אלו דעם פֿרעמדען דער זיך
אונטער איהנען אויפהעללט ,
זאלל דאדורך פֿערגעבן זיין :
דען דער אירטהום ווירד
דער גאנצען געמיינע צו-
גערעכנעט : (כז) זינדיגט
איינע איינצעלנע פֿערוואן אויז
אירטהום : זא ברינגט זיא
איינע יארהריגע ציגע צום
זינדענאפפער : (כח) דער

פֿרוטער פֿערוואהנט דיא פֿערוואן , דיא זיך אויז אירטהום פֿערגאנגען , פֿאר

ר ש י

תרגום אונקלוס

וְחַטְאֵתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-
שְׁגִיטָתָם : טו וְנִסְלַח לְכָל-עַדְתְּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם
כִּי לְכָל-הָעַם בְּשִׁגְגָה : ס שְׁבִיעִי
כז וְיִחַס-נַפְשׁ אַחַת תְּחַטְּאֵת
בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָהּ עוֹ בַת-שְׁנֵתָהּ
לְחַטָּאת : כח וְיִכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל-
הַנֶּפֶשׁ הַשְּׁגִיגָתָהּ בַּחַטָּאָה בְּשִׁגְגָה

לפני

(כו) חטאת בשגגה : בע"א : עו בת שנתה : אחר
עבירות יסיד מביא כשבה או שעירה ובזו קנע
לה

ישראל ולגירויא דיתגירין ביניהון
ארי לכל עמא בשלותא : (כז) ואם-אינש חד יחזב בשלו ויקרב עיזא בת
שתא לחטאתא : (כח) ויכפר בהנא על-אינש דאשתלי בטחביה בשלו

קדם

באור

הוא זנחיס (דף ג' ע"ב) : (כה) הביאו את קרבנם , זה פר העולה שאמר אשה לה' :
וחטאתם : זה השעיר , ובעבור שהוא סמוך אל עזים הוא קטן והעתוד הפך . (הראב"ע), ונרא'
שטעות נפל בדפוס והנכון ט"ל והעתוד הפך . ור"ל שם שעיר כשהוא סמוך אל עזים יורה על
היותו קטן , וההפך בעתוד (מן עתודים העולים) והוא הנפיר , כשהוא נסמך אל עזים הוא
הגדול שבעזים , כמו וכפיר העזים הגדיל עד מואד (דניאל ט' ט') : ואמר שעם שהחטא גדול
מאד עכ"ז ונסלח להם כי שגגה היא ולא ביד רמה עשו וגם נקשו עליו סליחה כהביא' את קרבני' :
(כו) ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה , כבר אמר כי שגגה היא וכפל כאן בהוספת מלות
לכל העם לומר אף שנהיתה ע"י שגגת הזקנים כהוראתם כמו שפירשתי למעלה , עכ"ז אמר
אח"כ ועשו כל העדה פר וגו' וכפר הכהן על כל עדת ישראל וגו' ונסלח לכל עדת וגו' ולגר הגר
בתוכם ובאמת לא חטאו הקהל כי סעכו על הוראת ב"ד , לכן אמר כי לכל העם בשגגה לכלם
הסוג יחשב , כי העושה את אשר לא תעשה מאיזה סבה שתהיה מ"מ שוגג הוא וזריך סליחה
וכפרה , וכן לונת המתרגם לל"א : (כו) ואם נפש אחת חטאה , בחטא ע"ז הנזכר בפרשה
הקודמת : עו בת שנתה , על אחר עבירות יסיד מביא כשבה או שעירה ובע"ז קנע הכתוב
שעירה : (כה) בחטאה , המקור מנכין הקל והה"א לכתיב נסתרת על הכפש , ורשיון הה"א
הוא ע"פ מסורה , והי' ראוי בחטאה הפ"א בק"ח רק שפעמים יבוא העקור בכנוי בחירק הפ"א
כמו בפתח"י את קבדותיכם (יחזקאל ל"ז י"ז) , בבגד"ו כה (שמות כ"א ח') , ובעבור
שהפ"א אית גרונית הורחבה ע"י סג"ל : וכפר הכהן על הנפש וגו'
לפני ה' , הטפסא שתיבת בשגגה הוא מפסיק יותר מן התכיר שתיבת השגגת , ולפ"ז תהיינע
מלת

שלה לך טו

תרגום אשכנזי פט

לפני יהוה לבפר עליו ונסלה
לו: כט האזרה בכני ישראל
ולגר הגר בתוכם תורה אחת
יהיה לכם לעשה בשגורה:
להנפש אשר תעשה ביד
רמה מן האזרה ומן הגר את
יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש
הוא מקרב עמה: לא כי דבר
יהוה בזה ואת מצותו והפר

הכרת

פאר דעם עוויגען: דאמיט
זיין פערזאָהנט זיין, אונד
איהר פֿערגעכען ווערדע:
(כט) איינער לייא לעהרע
זאללט איהר האַבען פֿיר דען,
דער זיך אויז אירטום פֿער-
געהט: ער זיין איין איינ-
היימער אונטער דען
קינדערן ישראל'ן, אָדער
איין פֿרעמדער, דער אונטער
איהנען וואָהנט: (ל) ווען
אַבער איינע פֿערוואָן, עז זיין
איינהיימער אָדער פֿרעם-
דער, זיך אויז פֿרעוול, פֿער-
געהט, זאָ האַט זיין דען
עוויגען געלאָזטערט: אונד
דיאזעלכע פֿערוואָן זאלל
אויז איהרער נאַטציאָן אויגעראַטעט ווערדען: (לא) דען זיין האַט, אויז פֿעראַכטונג
פֿאַר דען עוויגען וואָרט, זיין געכאַט אַיבערטערטען: איינע

תרגום אונקלוס

רשי

קדם יי לבפרא עלוהי וישתבק ליה:
(כט) יציקא בכני ישראל ולגיריא
דיתגירון ביניהן אזריתא תרא תהא
לכון לדיעבד בשלוי: (ל) ואנש
דיעבד פריש גלי מן יציקא ומן
גירויא קדםי הוא מרגיז וישתיצי

לה שעירה: (ל) ביד רמה כמזיד: מגדף
מחרף כמו והיתה חרפה וגדופה (יחזקאל ה')
אשר גדפו נערי מלך אשור (ישעיה ל"ז) ועוד
דרשו רבותינו מכאן למנכך את ה' שהוא
בכרת: (לא) דבר ה' אזהרת ע"א מפי
הגבורה והשאר מפי משה: עונה בה כזמן
שעונה

אנשא תהוא סגז עמיה: (לב) ארי פתגמא דיי פסר ויתפקודוהי אשני

באור

אשתצאה

מלת בתצאה בשגג' מאמר מוסגר, ושעורו וכפר הכהן על הנפש השגגת לפניה, ואח"ז הוסיף
לבאר בתצאה בשגגה על דרך שאמר למעלה כי שגגה היא, וכן מתרגם כל"א: (כט) האזרח
בכני ישראל וגו', יתכן שהלמד במלת ולגר מושבת עממה ואחרת עמה כאלו יש למ"ד גם
במלת האזרח ושעורו כך, תורה אחת יהי' לכם לעשה בשגגה לאזרח בכני ישראל ולגר הגר
בתוכם, כמ"ש המתרגם כל"א: (ל) אשר תעשה ביד רמה, פי' רש"י כמזיד, ויותר מכון
למשמעות המלה, כמו שפי' הראש"ע ביד רמה להראות הכל שאיננו ירא מהשם עכ"ל, כי גם
העשה כמזיד יכול להסתר בכדי שלא יהי' כ"כ חלול השם, וכאן אמר את ה' הוא מגדף, ר"ל
שמחלל השם להראות שהוא עושה מה שלבו חפץ כאלו אין יודעו ואין רואהו, סגדף, מחרף,
כמו אשר גדפו נערי מלך אשור (ישעיה ל"ז), והיתה חרפה וגדופה (יחזקאל ה' ט"ו), ולפי
פשוטו שזעל ע"ז שדבר למעלה, ורבותינו דרשו מכאן למנכך את השם שהוא בכרת:

תרגום אשכנזי

שלח לך מו

הכרת ה' תכרת הנפש ההוא
עונתו בה : פ
לכ ויהיו בני ישראל במדבר
וימצאו איש מקשש עצים ביום

אוינו ואלכע פערואן ווערדע
אויגעראטטעט , דיא שולד
ליגט אין איהר : (לכ) אלן
דיא קינדער ישראל'ן אין
דער וויזטע ווארען : פאנדען
זיא איינען מאן, דער אים שבת
האלץ

השבת

תרגום אונקלוס

רש"י

אשתצאה ישתצי אנשא תהוא
חוביה ביה : (לכ) והיו בני ישראל
במדברא ואשקחו גכרא בדרטגכב
אעין פיוטא דשבתא

שעוכה בה שלא עשה תשובה : (לכ) והיו ב'
במדבר וימצאו : בגנות של ישראל דבר הכתוב
שלא שמרו אלא שנת ראשונה ובשני' בל זה
וקללה

באור

(לא) כי דבר ה' בזה וגו', השעור הפר את מכות ה' בעבור צותו את דברו, וכן מתורג' בל"א :
הכרת חכרת הנפש ההוא, הכונה לדעת ענין כרת הנפש ומה הכרנה בה לדעת ח"ל ולדע'
גדולי ישרא הנאים אחריהם, יענין ברמב"ם (הלכות תשובה פרק ט'), וברמב"ן בשער הגמול :
[ח"ה ואנחנו לא נעיר כי אם על הוראת התיבה והשאלתה לבד, על פי הדרך אשר דרך בה הרב
המבאר ס' ויקרא, בתחלת פרש' אמור ע"ש, המתבונן בדרכי הנפש ומדותיה ידע שאין בתענו
הנפשות למעלה מן האהבה, והיא תשוקת הריעות והתנורה והדבקות עם נפשות אחרות, וכל
עוזי האדם אל האהבה הזאת יכונו, כי היא פרי ותכלית כלם : פעמים שתמשך להדבק עם
הפחות והקטן מוטו, ויקרא חכינה וחסד, ופעמים תהיה עם הדומים לנו, ויקרא אחיה
וריעות, ויש שימשוק האדם להדבק בעצם נכבד ומרומם מוטו, ואז אינו אלא קורבה, ע"ד
שאר ואני קרבת אלהים לי טוב (תהלים ע"ח) : וזהו הקשר האמין והנשגב אשר בעול' הנפשו,
כפי האפשר לשוכן בגוף להשיג מוטו, כי אין נפש קשורה בנפש כי אם בחכמי האהבה : והטוב
האמתי, וההכלתה שאין למעלה ממנה היא להיות דנוק ונאחו ונכמד בחכרת הנפשות העליוני'
ולתעלם באהבים : והטובו שהוא התנדדות הנפש והיותה עוובה, גלעודה, ושכולה מכל
אהבה ואחיה וריעות, היא תכלית כל הרעות, ואין נגע וזער למעשה מוטו, והוא עונש אבדן
הנפש, כפי האפשר לנו להבין מוטו : ומה תבין ענין האסיפה אל עמו, או אל אבותיו הנזכר
במיתת הדזיקים, וענין כרת הנפש לעה"ב, שהוא העונש עושה ביד רמה, הכוונה שינתקו
מיתרי האהבה והדבקות, ולא יהיה לנפש הממרה אחיזה בעולם הנפשות, לא תאסף ולא תקנן
בקהלם, ולא תתעדן בתענוגים הרוחניים, לא בחכינה ולא ברועות ולא בקורבה, כי אם
תשאר בדודה ושוממת, ויהיה זה לו מדה כנגד מדה, תחת אשר בזה להקריב אל השם, ואת
מוותו, שכלם אהבה ואחיה, הפר, ולזה הכרת תכרת הנפש ההוא שנה בה] : עונה בה,
כמו דמו בראש ר"ל שהוא עמו גרם לו העונש, ויהיה עונה לשון עונש, כמו תנה עון על עונם
(שם ס"ט כ"ח), פי' תנה עונש על עונם, וכן מתורגם בל"א : והנה בפרשה הזאת יש שניים
רבים בשמוש הפעלות, כי אמר תפטח, והקרינה, בל"כ, בזה, הפר, בל"ו, תכרת, עונה,
בל"כ, והענין כך הוא, כי כבר הזכר שאלת נפש פעם יאמר על הגוף ואז תשתמש בל"ו, כמו
אחד נפש (במדבר ל"א כ"ח), נפש שנים (בראשית מ"ו כ"ז), ופעמים על הנפש ואז תשתמש
בל"כ, ופעמים תכלול שניהם ואז תשתמש בל"ו ובל"כ, ובענין תפטח תכלול שניהם כי הרטון
יוחס אל הנפש והמעשה אל הגוף, לכן הפעולות המתארות אליה ישתמשו בל"ו ובל"כ, אמנם
תיב"ע תרגם מלת נפש בר נש שהוא ל"ו, לכן תרגם כל הענין בל"ו, והמתרגם אשכנזי תרגם
המלת

שלה לך טו

תרגום אשכנזי צ

הַשְׁבֵּתָ : לַג וַיִּקְרִיבוּ אֲרֵצוֹ
הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֵצִים
אֶרֶץ מִשֶּׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־כָּל־
הָעֵדָה : לַד וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר
כִּי לֹא פָרַשׁ מִהַיְעֵשֶׂה לוֹ : ס
לֹא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת
יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה :
לו וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶרֶץ־
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ

באבנים

הַאֲלֵץ וְאִמְמַעֲלַמֵּע : (לג) דִּיא
אִיהֶן הַאֲלֵצוֹא מִמְעֵלָן פֶּאֲנֵדֵעֵן :
בְּרֵאכְמֵעֵן אִיהֶן פֶּאֲר מִשֶּׁה ,
אֶהֱרֹן אֹנֵד הוּיֹא גֵאֲנַעַע גַּעֲ
מִיִּנַע : (לד) מֵאֵן טֵהֲאֵט אִיהֶן
אִין פֶּעֶרֶהֲאֵטֵט : דַּעֵן עֵן וּוְאֶר
נִיכֵט דִּיִּטְלִיךְ עֵנְטִשִׁדֵּעֵן ,
וּוְאֵן אִיהֶם גַּעֲשֶׁהֶן וְאֵלְלַמֵּע :
(לה) דַּעֵר עוּוִיגַע אֲבַעֵר
שְׁפֶרֶאךְ צוֹ מִשֶּׁה , דַּעֵר מֵאֵן
וְאֵלְל גַּעֲטֵאֲדַטֵּעֵט וְעֶרְדֵּעֵן :
דִּיא גֵאֲנַעַע גַּעֲמִיִּנַע וְאֵלְלֵ
אִיהֶן אֹוִיסֶרֶהֲאֵל־ דַּעֵן
לֶאֱגַעֵרוֹ שְׁטִיִּינִיגַעֵן : (לו) דִּיא
גַּעֲמִיִּנַע פֶּיֶדֶרֶטֵעֵ אִיהֶן דֶּא־
רוּיף צוּם לֶאֱגַעֵר הַיִּנְאוּוִי ,
אֹנֵד מֵאֵן וּוְאֶרְף אִיהֶן
מִיט

תרגום אונקלוס

רש"י

רַשְׁבֵּתָא : (לג) וַקְרִיבוּתִיהָ דְאִשְׁכְּחָהּ
יְתִיהָ בְּדִ מַגְבֵּב עֲאִין לְוֹת מִשֶּׁה וּלְוֹת
אֶהֱרֹן וּלְוֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא : (לד) וְאֶסְרוּ
יְתִיהָ בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֶתְפָּרַשׁ
לְחוּץ מִהַדִּיִּעְבְּדוֹן לִיהָ : (לה) וְאֹמֵר
לְמֹשֶׁה אֶתְקַטְלָא יִתְקַטְל גַּבְרָא רְגוּמֵי יְתִיהָ כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא
לְמִשְׁרִיתָא : (לו) וְאֶפִּיקוּ יְתִיהָ בְּדִ כְּנִשְׁתָּא לְמִשְׁרִיתָא וְרְגְּמוּ יְתִיהָ

באבניא

באור

הַמִּלָּה (פֶּעֶרֶהֲאֵן) שֶׁהִיא ל"ג , לִכְּנֵן תִּרְגַּם כֹּל הַפְּעוּלוֹת שֶׁנַּעֲבִין נ"כ בְּלִשָּׁן קִקְחָה : (לכ) וַיְהִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּסִרְבָּר , לִשָּׁן הַרְאָב"ע , לְפִי דַעֲתִי שֶׁהוּא מִדְּבַר סִינֵי , אִמְכַסּ יוֹתֵר נִכּוֹן לְפִי פִּשְׁעוֹ
דַּעֲתֵי הַרְמִיב"ן ח"ל , וּלְפִרְסָה הַזֹּאת סוּךְ אֶחָדִיהָ עֵינֵן הַמְקוּשָׁשׁ , כִּי הִיא בּוֹמֵן הוּא אֶחָד מֵעֲשֵׂה
הַמְרַגְלִים עַל דֶּרֶךְ הַפֶּשַׁע חָה גַּעֲה וַיְהִי ב"י בְּמִדְבַר , כִּי בִהַתְּחִלָּה שֶׁסֶּה הַעֵם בְּגוֹרֵה הַטּוֹכֵרֵת הִי'
הַאֲשׁוּרֵעֵ הוּא וְחָ"כ לִוֵּה בְּמִכּוֹת טִיבִית שֶׁחִבְרוּ בִּן הַמִּכּוֹת כֻּלָּן וְלֹא יִשְׁכַּחוּ אֶת הַשְּׁבֵת אוֹ וּלְתֵת מִן
הַמִּכּוֹת עַב"ל : מִקְשֵׁשׁ , בִּיטוּנֵי מִבְּטִין הַמְרוּבַע בְּגוֹרֵת הַכְּסוּלִים , וְעֵינֵי לְקִיטַת הַדְּבָרִים הַדְּקִי'
קֶשֶׁשׁ וְעֵצִים : (לד) בְּמִשְׁמֶר , בְּפִתְחוֹת הַבַּיִת כִּי הִיא מִקּוֹם יְדוּעַ לְבֵית הַאֲסוּרִים : סֵה יַעֲשֶׂה
לוֹ , וְיִדְעִין הִי שֶׁהַמְחַלֵּל שְׁבֵת בְּמִיתָה , אֲבָל לֹא הִי יוֹדְעִין בְּאִיזָה מִיתָה * (רש"י וְהַרְאָב"ע) :
(לה) רְגוּם , פִּי' רש"י פֶּשַׁט בְּלַע"ז (פִּיעֶשְׁתָּאֵט , בְּלֵא"ש שְׁטִיִּינִיגַעֵן) , וְכֵן הַלֶּךְ אֲלֵכֵי (בְּלֵא"ש
בְּהַעֲבֵד) , וְכֵן זְכוּר וְשׁוּר עַב"ל , וַיְהִי מֵאֲחֵר מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ עַל דֶּרֶךְ כֻּלָּל וְאֶחָדִי פֶּרַע , כִּי
עַל הַמִּיתָה לֹא נִקְתַּם מֵשֶׁה כְּמוֹ שְׁפִירֵשֶׁתִי , אֲלֵא אֶדְרֶךְ הַכְּתוּב לְדַבֵּר קְטִלָה כֻּלָּל הַעֲבִין מוֹת יוֹמָת
וּמִכְרַשׁ

בְּאֲבָנִים וַיֹּמַר בְּאֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה : פ מפטיר

לֹא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :

לֵךְ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לַהֵם צִיצֵת עַל־

בְּגָדֵי בְגִדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וּנְתַנּוּ

עַל־צִיצֵת הַכֹּהֵן פֶּתִיל הַכֹּהֵן :

לֵט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם

אתו

מיט שטיינען צו טאָדע : וויא דער עוויגע דעם משה בע-

פֿאַהלען : (לו) פֿערנר שפראַך

דער עוויגע צו משה , וויא פֿאַלגט :

(לח) רעדע מיט דען קינדערן ישראל'ן , אונד זאָגע

איהנען : ויא זאָללען , בייא זאללען איהרען נאָכקאָממען ,

אַן דיא עקען איהרער קליידער שוואַפֿאַדען מאַכען :

אונד אַן ריזע שוואַפֿאַדען איהנע שנור פֿאַן ריזקעל

בלויער וואָללע בעפֿעוטיגען : (לט) ריזע זאָללען אייך צו

שוואַפֿאַדען דינען : דאָס

תרגום אונקלוס

ר ש י

בְּאֲבָנִים וְיָמִית כְּמֵא דַּפְקֵד יִי יִת

מֹשֶׁה : (לו) וַאֲמַרְיִי לְמֹשֶׁה לְמִיטֵר :

(לח) מַלִּיל עַם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִיטֵר

לְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן לְהוֹן פְּרוֹסֶפְדִּין עַל־

בְּגָפִי כְּסוּתְהוֹן לְרִיזְהוֹן וַיְתַנּוּן עַל

פְּרוֹסֶפְדִּיא רְבִנְפֵא חוּטֵא דְתַקְלָתֵא : (לט) וַיְהוֹן לְכוֹן לְכְרוֹסֶפְדִּין וְתַחוֹן

פֿשׁ"כט בלע"ז (בל"א שטיינענד) וכן הלך ,

(בל"א געהנד) וכן זכור ושמו : (לח) ועשו

להם ציצית . על שם הפתילים התלוים בה כמו

ויקחני בציצית ראשי (יחזקאל ח') . דבר אשר

ציצית על שם וראיתם אותו כמו מניין מן

הארכים (בשיר השירים) : תכלת . כצע ירוק

באור

ומפרש שהמיתה תהיה בסקילה : (לח) ועשו להם ציצת , ענף הנגד מה שנאמר מן הארז

שהוא נתלה בו יקרא ציבת , לפיכך קרא החושין שניה הכתוב לתלות בכנף הנגד ציבת , ונקרא

ציבת על שם הענף הנתלה בו כי רוב חוטי הציבת הם ענף , כמו ש רז"ל שלוש גדיל ושני שלישי

ענף , וכן אמרו חז"ן ציבת אלא ענף וכן הוא אומר ויקחני בציצית ראשי (ר"ש בן מלך) , וכפירש

הרשב"ם והראב"ע , וכן פי' רש"י בתחלת דבריו ח"ל , על שם הפתילים התלוים בה , כמו ויקחני

בציצית ראשי , ד"א ציבת ע"ש וראיתם אותו , כמו מניין מן הארכים עכ"ל , והמתרגם אשכנזי

הרכיב שתי ההוראות האלה ומתרגמין המלה הזאת (שוואכאדן) . ודע כי שם ציבת הוא ל' יסוד ,

כמו בן והיו ד' הנמשכת אחר לה"פ אף שאינה כתובה והתי' ג' נוספת והוא שם כללי לכל החושין

שכנף אחד : על כנפי , על כל אחד מכנפי הנגד . והנה באן הזכיר הציבת שהוא הענף שהם

החושין הנפרדים אחר הקליעה והקשהים , ובמקום אחר (דברים כ"ב י"ג) הזכיר הגדילים

והם החלק מהציבת הקליעה . יחוט המקיף אותם עם אורה קשרים , וחו"ל נתנו שיעור שליש

גדיל ושני שלישים ענף : בְּגָפִי , מן הנפרד רבוי זכרים בְּגָפִים , או בְּגָפִים להוראת הזוג

ובסמיכות בְּגָפִי , ולהלן אומר על ארבע בְּגָפֹת (שם) מהנפרד רבוי

נקבות בְּגָפֹת ובסמיכות בְּגָפֹת : על ציצת , עם ציבת וכוונה רבים : ציצת

הכנף , סוּיך , כי משקל הזה שיהבנפרד ובסמיכות : חבלה , דואה לרקיע ,

והוא הכצע הנקרא בל"א (דונקלבלויא) : (לט) והיה לכם לציצת , בלשון יסוד וכן וראיתם אתו

שלח לך מו

אתו וזכרתם את-כל-מצות
יהוה ועשיתם אתם ור-א-
תתורו

תרגום אשכנזי צא

דאס איהר זיא זעהט אונד
איך אללער געבאטעה דעז
עוויגען עראינגערט, אונד
זיא האלטעט: ניכט

תרגום אונקלוס

יתיה ותדברון ית-כל-פקעדיא דיי
ותעבדון יתהזון ולא
תשעון

רש"י

של חלוק: (לט) וזכרתם את כל מצות ה' *
שמנין גימטריא של ציבית שש מאות * ושמנה
חוטין ושמנה קשרים הרי תרין * ולא תתורו
אחרי לבבכם * כמו מתור הארץ הלב והעינים
הם

באור

לפי כאשר כתבתי שהשם צינת הוא שם כללי לכל קבוץ הפתילים יחד שבכף אחד * והנה כל
המפתחים לא הסתכלו בשני הלשון הנמצא בפרשה זו, שהתחיל בלשון נסתר, ועשו להם
בגדיהם, לדרתם ונתנו, ואח"כ אמר בלשון נכח והיה לכם, וראיתם, וזכרתם עד סוף כל
הפרשה * והנלע"ד כי לפי הדין צינת חובת גברא ולא חובת מנא, ר"ל שאינו חייב בצינת רק
בזמן שהוא לבוש בגד צינת כנפות, אבל אם אין לבוש בו אין הבגד חייב בצינת, ולכן אם היה
אומר ועשיתם לכם צינת על כנפי בגדיכם היה משמע שהוא צווי לעשות צינת על כל פנים * אך
שאינו לבוש בגד צינת ד' כנפו' על גופו רק שמונח בקופסא, כיון שלא נוכח כאן רק כנפי בגדי
סתם, לכן נאמר הפסוק הראשון בלשון נסתר והוא הקדמה אל הדבור לישראל שבפסוק השני
ותעבדו כך, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, כשיעשו להם צינת על כנפי בגדיהם לדרתם,
ויתנו על צינת הכנף פתיל תכלת (ע"פ החיוב המפורש במקום אחר אשר תכסה בה והיינו בזמן
שהוא לבוש בה, או תאמר להם) והיה לכם לצינת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשית
אתם (והיינו שאמר להם כי החיוב של הצינת הוא למען תראו אות' ותזכרו עי' המצו' ותעשו) *
ולכן צ"ל תנא נאמר כל' טכח גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כמותך (שהיא טוי ומש, לפי
שאמר חזקוני) אשר תכסה בה שהכונה בשעה שהוא לבוש בה או החיוב עליו לעשות בה צינת *
וזכרתם את כל מצות ה', [א"ה מפרשי הפשט ישעשו לבאר באיזה דרך יזכרו כל המצות ש'
ישראל את הצינת, ואני אעירך על ענין שלא זכרוהו, כבר הודעתך דרכן של האומות
הקדמונים (שלא ידעו עדיין ממלאכת הכתיבה) לחקוק תמונות ופסילים וטורות שונות, כל
טורה טורה על ענין שלם אשר ירצו להודיע לבניהם אחריהם, והשכמו' הבקיא' בספריו דבר
הימים היו יודעין הוראת כל טורה וטורה, וכמ"ש בבאורנו היו מהם מרעמי-מזרים וחכמים *
היודעים לפתור הטורות ההם, ולהודיע את הכרטה בהם * והנה בתחלה לא היו הטורות הקן
כי אם סימני הכתיבה מורות על ענין, כעין אותיות האלפ"א בית א' והתיבות שאנו משתמשים
בהם, שאין בהם הוראה ענינית כי אם הוראה סימנית לבד, ואולם באורך הימים וקלקול
הזמנים הטעו האנשים המרעמים הללו את ההמון בדעות משושזות ודברים כזבים, אמרו שיש
בטורות ההם הוראה ענינית, וחסו להן סגולות ופעולות כוזבות, ומשם יצאו טעות האלילים
והטלמוסאות אשר התעו את רוב בני האדם בדרכים מקולקלים ומעשים מתועבים כנודע, מק
מן האבות הקדושים ובניהם שהגדילם לו הש"י לעם סגולה ונתן להם תורה ומצות לשמרם מן
התועבות ההם * והנה קצת האומות עשו להם סימני הכתיבה עי' חוטין עם מיני צבעים ובהם
קשרים וע"פ הסימנים אשר להם במיני הצבעים ובמספר הקשרים היו יודעים כל הספרים
הקודמים, וכאשר ספרו עובדי ימים מלחי הספינות, עת נכבשו לפניהם כל ארצות עולם
החדש הנקרא (אמזריקא) מלאו בחלק הדרומי הנקרא (פער'ו) בחצרות מלכיהם, תיבות
מוסגרות מלאות חוטין כבועי' עם קשרים מחולפי המספר, ולא ידעו מה המה אלה, אך תושבי
המדינה ההיא אמרו, שכלן היו סימנים על ספריו דברי הימים שלהם אשר מלאו אותם מקדם,
ולפי מספר הקשרים והגוונין ידעו כל דבר על נכון * והנה השם ב"ה שהגדילנו מן התועים אשר
לנו

תִּתְּנוּ אֶחָד לְבַבְכֶם וְאֶחָד
 עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אֵתֶם זְנִים
 אֲחֵרֵיהֶם: " לְמַעַן רְחֹמְכֶם
 וְעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם
 קְדוּשִׁים

ניכט אבער אייערם הערצען
 אונד אייערן אויגען נאך
 וואנדערלט, דיג אייך
 אויף אבוועגע פערפיהרן:
 (מ) איהר ווערדעט דאדורך
 טיינער געבאטווע איינגע-
 רענק זיין, וויג האלטען:
 אונד

תרגום אונקלוס

רש"י

תשעון פתר הרהור לכבון וכתר חזו
 עיניכון דיאתון טען בתריהון:
 (ט) בדיל דהקברון ותעקרון את קל
 פקודי ותהון קדישין קדם

הם מרגלים לטף ומסרסרים לו את העבירות
 העין רואה והלב חומד והנוף עושה את
 העבירות: (מא) אטיה' - כאמן לשלם שכר:
 אלהיכם

באור

אמר לנו הפסילים והתמונות ההן המבלבלות ומשגשות דעת בני האדם, וכתן לנו תורה ומוצת
 לטהר את לבנו מטומאת ע"ז ולעורר אותנו תמיד ע"י מעשי' ופעולות מיוחדות על פנות האזניכ'
 האומתית ויבודותיה, וכוה לנו לעשות אותות וסימני הזכירה על זה בבשרנו ובבתינו ובכל דבר
 הנראה והנרגש לנו, למען לא יסורו הדברים הנשגבים ההם מנגד עינינו כל הימים, והם מני'
 מילה, ומנות נחזה על פתחי בתינו ומזרותינו, וכוה לעשות אות התפלין על ראשו ועל יד
 שמאלנו, ומנות כינת בבגדנו כדי שזכרהו בכל עת שנסתכל בהם, מעתה הנראה שגמלות
 כינת ענין הזכירה ע"פ האוסף השני הנזכר, אשר היה נהוג לכל קמת הקדמונים, והוא ע"פ
 הנכע והגון, וע"פ ששבו הקשרים והחושבים, וז"ל הנבייתא במחיות (דף מ"ג ע"ב) תנוא הי'
 ר' מאיר אומר ויה נשתנה תכלת (שיחדו הקב"ה למטה זו) מפני שהתכלת דומה לים (שנעשה בו
 גמים לישראל) ויש דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד (ומכאן התכלת מוזכר היושב על הכסא
 ועוד נאה לישראל שיהי' כסאו עליהם) שנאמר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכענש השמים
 לטהר (דהיינו רקיע) (שמות כ"ד י'), וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא (יחזקאל א' כ"ו),
 (ונכסא כתיב סכור למא דקיע כבמחזה כסא ותכלת לים ויש לרקיע אבן קחויק), עכל"ה עס
 פי' רש"י, הרי בארון לשהימן הוא הגון והמראה. והנה רש"י ז"ל פי' חכמתם את כל מנות
 ה' שמיין גומעריא של כינת שש מלות, ושענה קוטיין ושמשה קשרים הרי תרי"ג עכ"ל, הנה
 כתב בפי' שהסימן הוא מנין החוטיין והקשרים, ועל הדרך הזה כל הרמזים שזכרו קדמונינו
 במעשה הכינת אמת וכוון, כי כל חוט וכל קשר וכל שזירה ממנו יורה על ענין נכבד ומרום
 צפנות הדת והתורה, והכלל שהיתה הכוונה האלהית לשמרטו מעשות העמים וליחד את לבנו
 בכל דרכי הזכירה והתעוררות המחשבה לעבודתו ויראתו כמ"ס: ולא תחורו, ענינו ההליכ'
 לכל רוח נוסה ומסה עם החקירה והחפוש על כל דבר נחמד ומנוסה: אחרי לבבכם, הלב
 והעינים הם מרגלים לנוף ומסרסרים לויאת העבדות, העין רואה והלב חומד והנוף עושה
 העבירה, לכן הוסיף אונקלוס בבאור כונת הכתוב הזה פתר הרהור לכבון וכתר חזו עיניכון:
 זנים אחריהם, כימי שילך אחרי תאוותיו הוא זונה מתחת עבודת אלהיו: (ט) למען חזכרו,
 וכבר אמר וזכרתם וכו', אבל שעורו כאן, למען ששחזרו ועשיתם את כל מצותי (ומלות את
 כל מצותי פעיל אל פועל הזכירה והעשיה) תהיו קדושים לאלהיכם: (מא) אני ה' אלהיכם
 אשר הוצאתי וכו', לתכלית זה הוצאתי אתכם להיות לכם לאלהים, וכמו שפירש"י על אנת
 קן סדית אתכם שתקבלו גזרותי: אני ה' אלהיכם, לכן גם עתה אני מורה אתכם את המצוה
 הזאת, ורש"י פי' אטי ה', כאמן לשלם שכר, אלהיכם כאמן לפרע:

ויקח

שלה לך קרה מו מו

חרגום אשכנוי צב

קדשים לאלהיכם: ^{מח} אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים להיות לכם
לאלהים אני יהוה אלהיכם: פ
ו יקח קרה בן יצחק בן קהת
בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב

ואון

אונד אייערם גאטטע הייליג
זיין: ^(מח) איך בין דער
עוויגע, אייער גאטט, דער
איך איך אויז מצרים גע-
פיהרס האבע, אייער גאטט
צו זיין: איך, דער עוויגע,
אייער גאטט!

מו ^(א) איינזט עמפארטע זיך
קרח זארון יצחק,
זארון קהת, זארון לוי, זאמט
דתן אונד אבירם זארוגע
אליאב, אונד

ספר קרח

תרגום אונקלוס

רש"י

קרח אלהכון: ^(מח) אגא יי אלהכון
די אפקית יתכון מארעא דמצרים
לטהוי לכון לאלהא אגא יי אלהכון:
מו ^(א) ואתפליג וקרה בן יצחק
בר קהת בן לוי ודתן ואבירם
בני אליאב ואון

אלהיכם * נאמן לפרע: אשר הוצאתי אתכם *
על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם
גזרותי: אני ה' אלהיכם * עוד למה נאמר
שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר העוקים לא
שבעה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלין
שכר על כרחכם חני מלככם וכן הוא אומר
חס לא ביד חזקה אמלך עליכם (יחזקאל כ') *
דבר אשר למה נאמר יביאת מצרים אני הוא
שהבחתני במצרים בין טפה של בכור לשאינה
של בכור אני הוא עמיד להבחין ולסרע מן התולה קלא חילן בבגדו ואומר תכלת הוא
ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת נקושש לפרשת ע"א לומר
שהמחלל את השבת כעובד ע"א שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעורא
(נחמ"ט') ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצוות ואת שבת קדשך הודעת להם * ואף
פרשת צינות לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצוות שנא' ועשית את כל מצוותי:
על כנפי בגדיהם * כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים * על ארבע כנפיות * ולא בעלת
שלש ולא בעלת חמש כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים והוצאתי והצלתי וגלתי
ולקחתי: פתיל תכלת * על שם שכול בכורות תרגומו של שכול תכלת ומכתם היתה בלילה וכן
צנע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חושים שנה כנגד ח' ימים ששהו
ישראל משיבאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

מו ^(א) ויקח קרח * פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח * לקח את
עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם
אונקלוס

באור

מו ^(א) ויקח קרח, לקח עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה,
וזהו ש"א ואתפליג, וכן מה יקחך לנד (איוב ט"ו י"ב), לקוח איתך להפליגך משאר
בני אדם * (רש"י), ורמב"ן פי' ח"ל כי הגות הוא בלשון שיאמר ל' לקיחה בכל ענה ומחשבה
שהיא תחלת מעשה, כמו ואבשלים לקח ויב לו בחיו את מנבת (ש"ב י"ח י"ח) והוא ל' התעוררו'
אל המעשה ההוא, וכן אמרו במדרש לא לקח כלום, אלא לבו נטלו, ואעור הכתוב ויקח קרח
ודתן ואבירם ויקמו, ובא פעל ויקח בלשון יחיד לפי שהוא קדם לפועל, ולא יצטרך לשעור
בעסקר, אבל ויקמו שהוא אקרוי נא בלשון רבים, ואין צורך לדברי ראב"ע שכתב שתקבר
עלת.